

## Fonaments de l'educació sociocomunitària

2012/2013

Codi: 101663

Crèdits ECTS: 6

| Titulació                          | Pla                            | Tipus | Curs | Semestre |
|------------------------------------|--------------------------------|-------|------|----------|
| 2500260 Graduat en Educació social | 827 Graduat en Educació social | OB    | 3    | 1        |

### Professor de contacte

Nom: Xavier Úcar Martínez

Correu electrònic: Xavier.Ucar@uab.cat

### Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

### Prerequisits

No n'hi ha.

### Objectius

Aquesta assignatura és la fonamentació de la menció de 4rt Educació sociocomunitària, i està vinculada amb l'assignatura de segon semestre de tercer **Desenvolupament cultural comunitari** i amb l'optativa de 4rt **Democràcia i participació social**

1. Conèixer la història, la conceptualització bàsica de l'educació sociocomunitària i les seves relacions amb altres accions de l'univers educatiu.
2. Conèixer els fonaments teòrics de l'educació sociocomunitària
3. Conèixer les diferents tradicions acadèmiques i professionals de l'educació sociocomunitària.
4. Aprendre a dissenyar un projecte d'educació sociocomunitària en una realitat concreta.
5. Conèixer i saber aplicar els mètodes, tècniques i activitats d'educació sociocomunitària.
6. Conèixer experiències i projectes d'educació sociocomunitària

### Competències

- Adoptar una actitud i un comportament ètic i actuar d'acord als principis deontològics de la professió.
- Contextualitzar l'acció socioeducativa en funció dels diferents paradigmes teòrics que han elaborat les ciències de l'educació i en funció del context socio-històric dels individus, grups i institucions.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crític i saber comunicar-se de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua
- Dissenyar de manera articulada plans, programes, projectes, activitats i tasques en diversos contextos socioeducatius.
- Dominar els coneixements teòrics i aplicats de les diferents Ciències de l'Educació que li permetin desenvolupar la capacitat d'anàlisi i observació de la realitat social i educativa
- Fomentar l'autonomia dels participants i buscar un equilibri entre les seves funcions com a orientador, facilitador i promotor de la dinàmica socioeducativa.

- Generar propostes innovadores i competitives en l'investigació i l'activitat professional
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques sostenibles, que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans
- Respectar la diversitat i pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).
- Utilitzar informació i coneixement de les diferents fonts i contextos (informes, articles, etc.) propis de les ciències socials.

## Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar diferents tipus de comunitats i les principals característiques que les defineixen i configuren.
2. Analitzar experiències i projectes d'animació sociocultural i desenvolupament comunitari des de la perspectiva de diferents paradigmes teòrics.
3. Analitzar i crear propostes innovadores a partir de la investigació en l'àmbit de l'Educació Social.
4. Aportar idees viables per a la millora institucional.
5. Comprendre els marcs teòrics que possibiliten el desenvolupament d'accions responsables i sostenibles per valorar la responsabilitat individual i col·lectiva en la consecució d'un futur sostenible.
6. Conèixer i desenvolupar el pensament i raonament crític per analitzar la complexitat dels reptes i desafiaments de l'educació social.
7. Conèixer la conceptualització bàsica i les principals metodologies i tècniques de l'animació sociocultural i el desenvolupament comunitari.
8. Conèixer la dimensió pedagògica de la interacció amb els iguals i els adults i saber promoure la participació en activitats col·lectives, el treball cooperatiu i l'esforç individual mostrant una actitud ètica front als processos de mediació en diferents contextos i circumstàncies.
9. Conèixer la dimensió pedagògica de la interacció amb els iguals i els adults i saber promoure la participació en eactivitats col·lectives, el treball cooperatiu i l'esforç individual mostrant una actitud ètica front als processos de mediació en diferents contextos i circumstàncies.
10. Conèixer la investigació existent sobre animació sociocultural i desenvolupament comunitari.
11. Conèixer la legislació bàsica que emmarca l'educació sociocomunitària.
12. Desenvolupar funcions professionals adaptades a les diferents situacions sociocomunitàries de manera que estimulin l'empoderament de les persones participants.
13. Desenvolupar la capacitat d'anàlisi i pensament científic per a la millora de l'acció professional.
14. Dissenyar activitats, programes i projectes d'animació sociocultural i desenvolupament comunitari.
15. Elaborar models de seqüències didàctiques per al foment de la llibertat democràtica, la igualtat de gènere, la justícia social i la solidaritat.
16. Fomentar l'educació democràtica de laciutadania i la pràctica del pensament social crític fomentant la col·laboració amb les famílies, organismes i institucions amb incidència en la formació ciutadana.
17. Lliurar en temps i forma les activitats proposades.
18. Mantenir una actitud de respecte, pràctiques i comportaments que atenguin a l'equitat i inclusió.
19. Organitzar el treball de forma estructurada en relació a les demandes.
20. Realitzar diagnòstics institucionals capaços d'afavorir el canvi en els sistemes i processos de gestió
21. Treballar en equips multidisciplinars desenvolupant processos d'educació sociocomunitària.

## Continguts

1. Conceptualització bàsica en educació sociocomunitària
2. Bases sociopedagògiques de l'acció en la comunitat
  - 2.1. Educació comunitària, societat civil i xarxes socioculturals
  - 2.2. Capital social i comunitat
  - 2.3. Comunitats de pràctica
  - 2.4. Acció comunitària i treball socioeducatiu en xarxa
3. La tradició francòfona: l'animació sociocultural

- 3.1. Corrents teòrico-pràctiques en l'animació sociocultural
- 3.2. La metodologia de l'animació sociocultural: tècniques i activitats
- 4. La tradició anglosajona: el desarrollo comunitario
- 4.1. Comunitat, desenvolupament i canvi social
- 4.2. Organització de la comunitat i desenvolupament comunitari
- 5. Disseny i avaluació participativa de projectes d'educació sociocomunitària
- 6. Experiències i projectes d'educació sociocomunitària

## Metodologia

### Relació d'Activitats:

- A) **Treball de recerca, elaboració d'informació i aplicació de tècniques a l'aula** (Grupal)
- B) **Treball sobre pel·lícules** (Individual i Grupal)
- C) **Disseny i elaboració d'un projecte d'educació sociocomunitària en una realitat concreta** (Grupal)
- D) **Examen final de la matèria** (individual)

## Activitats formatives

| Títol                                                                                   | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-------|------|--------------------------|
| <b>Tipus: Dirigides</b>                                                                 |       |      |                          |
| Classes i seminaris                                                                     | 45    | 1,8  | 2, 10, 11, 12, 14, 21    |
| <b>Tipus: Supervisades</b>                                                              |       |      |                          |
| Disseny i elaboració d'un projecte d'educació sociocomunitària en una realitat concreta | 30    | 1,2  | 2, 10, 11, 12, 14, 21    |
| <b>Tipus: Autònomes</b>                                                                 |       |      |                          |
| Estudi i recerca d'informació                                                           | 75    | 3    | 2, 10, 11, 12, 14, 21    |

## Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg de tot el curs acadèmic, mitjançant les activitats descrites en el punt anterior. L'assistència a les classes presencials de l'assignatura és obligatòria. L'estudiant ha d'assistir a un mínim d'un 80% de les classes, en cas contrari es considerarà no presentat.

El disseny del projecte d'educació sociocomunitària s'hauria de vincular amb el pràcticum de tercer

Per a poder aprovar l'assignatura s'han de superar les dues parts, amb una qualificació mínima d'un 3 sobre 6 en la primera (grupal) i d'un 2 sobre 4 en la segona (individual). A partir d'aquesta nota es farà mitjana. Atès que és una assignatura amb avaluació continua no hi ha recuperació en cas que es suspengui.

| Activitats d'Avaluació |                                                                                         | % de la nota |
|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| PART GRUPAL            | Treball de recerca, elaboració d'informació i aplicació de tècniques a l'aula           | 15%          |
|                        | Treball de reflexió grupal a partir de pel·lícules (2 Pel·lícules)                      | 5%           |
|                        | Disseny i elaboració d'un projecte d'educació sociocomunitària en una realitat concreta | 40%          |
| PART INDIVIDUAL        | Examen final                                                                            | 25%          |
|                        | Treball de reflexió a partir de pel·lícules (2 Pel·lícules)                             | 10%          |
|                        | Autoavaluació                                                                           | 5%           |

## Activitats d'avaluació

| Títol                                                                                   | Pes  | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                                |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|------|-------|------|---------------------------------------------------------|
| Autoavaluació                                                                           | 5 %  | 0     | 0    | 2, 10, 11, 12, 14, 21                                   |
| Disseny i elaboració d'un projecte d'educació sociocomunitària en una realitat concreta | 40%  | 0     | 0    | 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 19, 20, 21 |
| Examen final                                                                            | 25%  | 0     | 0    | 2, 4, 5, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 21                     |
| Treball de recerca, elaboració d'informació i aplicació de tècniques a l'aula           | 15 % | 0     | 0    | 7, 10, 14, 15, 17                                       |
| Treball de reflexió grupal a partir de pel·lícules (2 Pel·lícules)                      | 5 %  | 0     | 0    | 2, 7, 10, 11, 13, 17, 19                                |
| Treball de reflexió individual a partir de pel·lícules (2 Pel·lícules)                  | 10%  | 0     | 0    | 2, 3, 7, 10, 19                                         |

## Bibliografia

### Manuais i obres teòriques generals :

1. AAVV. (2001). **Comunidad y cambio social. Teoría y praxis de la acción comunitaria**. Madrid: Editorial Popular.
2. ANDER-EGG (1989) **La animación y los animadores**. Ed. Narcea. Madrid.

3. AYUSO, I. (2004) **Animación sociocultural. Intervención multidisciplinar**. Jaen: Formación Alcalá.
4. BARBERO, J.M.; CORTES, F. (2005) **Trabajo comunitario, organización y desarrollo social**. Madrid: Alianza.
5. CALVO, A. (2002), **La animación sociocultural. Una estrategia educativa para la participación**. Madrid: Alianza
6. CIVIS, M. ; RIERA, J. (2007) **La nueva pedagogía comunitaria. Un marco para la acción sociopedagógica e interprofesional**. Valencia : Nau Llibres.
7. CHECKOWAY, B.N.; GUTIÉRREZ, L. M. (Eds.). (2009) **Teoría y práctica de la participación juvenil y el cambio comunitario**. Barcelona: Graò.
8. DELANTY, G. (2006) **Community**. Barcelona : Graò.
9. FIGUERAS, P. (2011) **Los Técnicos Superiores en Animación Sociocultural y su inserción en el mercado de trabajo**. Madrid: Editorial CCS.
10. FROUFE, S.; SANCHEZ, M.A. (1994) **Construir la animación**. Salamanca : Amaru.
11. GARCÍA ROCA, J. (2004) **Políticas y programas de participación social**. Madrid. Síntesis.
12. GILLET, J. C. (2006) **La animación en la Comunidad. Un modelo de animación socioeducativa**. Barcelona : Graò.
13. HERAS, P. (Coord.) y otros (2008). **La acción política desde la comunidad**. Barcelona: Graò.
14. HOMBRADOS, M.I. ; GARCÍA, M.A. ; LÓPEZ, T. (Coord.) (2006) **Intervención social y comunitaria**. Málaga : Ediciones Aljibe
15. LILLO, N. ; ROSELLO, E. (2001) **Manual para el trabajo social comunitario**. Madrid : Narcea.
16. LLENA, A.; PARCERISA, A.; ÚCAR, X. (2009) **10 Ideas clave. La acción comunitaria**. Barcelona: Graò.
17. LOZANO, J. O. (2007) **Jóvenes educadores. Tribus educadoras entre los lugares y las redes**. Barcelona: Graò.
18. MARCHIONI, M. (Coord.) (2001) **Comunidad y cambio social. Teoría y praxis de la acción comunitaria**. Madrid: Popular.
19. PEÑA-LÓPEZ, I.; BALAGUÉ PUXAN, F. (coords.) **Acción comunitaria en red**. Barcelona: Graò.
20. PÉREZ SERRANO, G.; PÉREZ DE GUZMAN, M<sup>a</sup> V. (2006) **El animador. Buenas prácticas de acción sociocultural**. Madrid: Narcea
21. PÉREZ SERRANO, G.; PÉREZ DE GUZMAN, M<sup>a</sup> V. (2006) **Qué es la animación sociocultural. Epistemología y valores**. Madrid : Narcea
22. POSE, H.M. (2006) **La cultura en las ciudades. Un quehacer cívico-social**. Barcelona: Graò
23. SÁNCHEZ, A. (2007): **Manual de psicología comunitaria. Un enfoque integrado**. Madrid: Pirámide.
24. SARRATE, M.L. (Coord.) (2002), **Programas de animación sociocultural**. Madrid: UNED
25. SOLER, P. (Coord.) (2011) **La animación sociocultural. Una estrategia para el desarrollo y el empoderamiento de comunidades**. Barcelona: UOC.
26. TRILLA, J. (Coordinador) (1997). **Animación sociocultural. Teorías, programas y ámbitos**. Barcelona: Ariel.
27. ÚCAR, X. (Coord.) (2009) **Enfoques y experiencias internacionales de acción comunitaria**. Barcelona : Grao.
28. ÚCAR, X. (Edit.) (2005) **Participación, animación e intervención socioeducativa. Actas del 1er. Congreso Internacional e Interdisciplinar. Ponencias y comunicaciones**. Barcelona.
29. ÚCAR, X.; LLENA, A. (Coords.) (2006) **Miradas y diálogos en torno a la acción comunitaria**. Barcelona: Graò.
30. VENTOSA, V.J. (Coord.) (2008) **Los agentes de la animación sociocultural. El papel de las instituciones, de la comunidad y de los profesionales**. Madrid: Editorial CCS.
31. ZAMBRANO, A.; BERROETA, H. (Comps.) **Teoría y práctica de la acción comunitaria. Aportes desde la psicología comunitaria**. Santiago de Chile: Ril Editores.

#### **Materials de disseny i metodologia de la intervenció**

1. CARIDE, J.A. ; VIEITES, M.F. (Coord.) (2006) **De la educación social a la animación teatral**. Gijón : Trea S.L.
2. CASACUBERTA, D. ; RUBIO, N. ; SERRA, L. (Coord.) (2011) **Acción cultural y desarrollo comunitario**. Barcelona : Grào.
3. CASTRO, M.M. y otros (2007) **La escuela en la comunidad. La comunidad en la escuela**. Barcelona : Grào.
4. CEMBRANOS, F. y otros (1988) **La animación sociocultural: una propuesta metodológica** . Madrid:

Popular.

5. DELTORO, E. (1991) **Como hacer proyectos de animación**. Zaragoza : Trajecte associats.
6. FRANCIA, A. y otros (1993) **Análisis de la realidad**. Ed. CCS. Madrid.
7. JARA, O. (1998) **Para sistematizar experiencias. Una propuesta teórica y práctica**. Costa Rica: Alforja
8. MARTÍ, J. ; PASCUAL, J. ; REBOLLO, O. (Coord.) (2005) **Participación y desarrollo comunitario en medio urbano. Experiencias y reflexiones**. Madrid : Ipala Editorial/Cimas.
9. PEREZ SERRANO, G. (1993) **Elaboración de proyectos sociales. Casos prácticos**. Madrid: Narcea.
10. PEREZ-CAMPANERO, M.P. (1991) **Como detectar las necesidades de intervención socioeducativa**. Madrid: Narcea.
11. RECIO, C. y otros (2009) **Los bancos de tiempo**. Barcelona: Grao.
12. VENTOSA, J.V. (2001) **Desarrollo y evaluación de proyectos socioculturales**. Madrid: CCS
13. VILLASANTE, T.R. y otros (Coord.) (2001) **La investigación social participativa**. Barcelona : El viejo Topo.

### **Llibres de tècniques d'intervenció**

1. AGUILAR, M<sup>a</sup>.J. (1991) **Cómo animar un grupo**. Barcelona : El Ateneo.
2. AREA, M. ; PARCERISA, A. ; RODRIGUEZ, J. (Coord.) (2010) **Materiales y recursos didácticos en contextos comunitarios**. Barcelona : Graò.
3. BASCONES, L.M. (1992) **Juegos para la animación de ambientes**. Madrid: CCS.
4. COSTA, M.;LOPEZ, E. (1991) **Manual del educador social 1 y 2**. Madrid: Ministerio de asuntos sociales.
5. CHAVES, A.; MESALLES, LL. (2001) **El animador. Cómo organizar las actividades de los clientes en un hotel divertido**. Barcelona: Laertes
6. FROUFE, S. (1998) **Técnicas de grupo en animación comunitaria**. Salamanca: Amaru.
7. GUTIERREZ, L. (1997) **Métodos para la animación sociocultural**. Madrid: CCS.
8. PEREZ SERRANO, G. (2000) **Modelos de investigación cualitativa en Educación social y animación sociocultural. Aplicaciones prácticas**. Madrid: Narcea
9. SANCHEZ, M. (1986) **Metodología y práctica de la participación**. Madrid: Popular.
10. UCAR, X. (1992) **El teatro en la animación sociocultural**. Zaragoza: Diagrama.
11. VILLASANTE, T.R. y otros (Coord.) (2001) **Prácticas locales de creatividad social**. Barcelona : El viejo Topo.
12. VILLASANTE, T.R. y otros (2000). **La investigación social participativa. Construyendo ciudadanía 1**. Madrid: El Viejo Topo
13. ZAMORA, A. (1993) **Recursos lúdico-festivos**. Madrid: CCS.

### **Revistes i enllaços web**

1. Educación Social. Revista de Intervención socioeducativa. Institut de formació Pere Tarrés.
2. Pedagogia social. Revista Interuniversitaria. Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED)
3. Quaderns d'animació i educació social. <http://www.quadernsanimacio.com>
4. Quaderns d'educació social. Col·legi d'educadors i educadors socials de Catalunya
5. Community Development Journal
6. European Journal of Social work
7. Social work education
8. Social Education
9. International Journal of Social Education
- 10.El Pas. <http://www.diba.es/elpas/index.asp>

11. Fundació Jaume Bofill. <http://www.fbofill.cat/>

12. Eduso. Net el portal de l'educació social. <http://www.eduso.net/>

13. Dixit Centre de Documentació de Serveis Socials. <http://dixit.gencat.cat/portal/index.html>